

Nyitottság és társadalmi szerepvállalás

„A fiatalok elsősorban problémamegoldóként kell, hogy körülöttünk létezni tudjanak, és nem problémaként, ahogy a felnőttek nagy része rájuk tekint” – hivatkozott előadásában Jane Goodallra Galambos Rita, a Demokratikus Ifjúságért Alapítvány kuratóriumának elnöke **A kisgyermek, fiatalok kapcsolatai, kommunikációja, szocializációs háttere** c. tudományos tanácskozáson, melyre május 15-én Debrecenben, a Debreceni Akadémiai Bizottság székházában került sor, a Magyar Pedagógiai Társaság Családpedagógiai Szakosztálya és Mozgalompedagógiai Szakosztálya közös rendezésében.

A fenti idézet akár – egyik – közös mottója is lehetne az elhangzott előadásoknak, amelyek – más-más nézőpontból ugyan, de egymásra rímelő módon – a gyermek- és ifjúsági korosztály árnyaltabb megítélését sürgették, hangsúlyozva egyúttal a felnőtt társadalom, ezen belül a pedagógia felelősségét.

Dr. Mészáros György, az ELTE PPK tanársegédje **A gyermekek kapcsolatai és szocializációs háttere, különös tekintettel az ifjúsági kultúra és szubkultúrák világára** c. – élénk vitával kísért – előadásában erőteljesen hangsúlyozta a nyitottság szerepét az érték közvetítésben. Ehhez jobban meg kell ismerni a fiatalok világát, több empátiával és nem feltétlenül normatív értékítéletek kinyilatkoztatásával kell reagálnunk megnyilvánulásaikra. „Szeressétek, amit a fiatalok szeretnek, és ők is szeretni fogják azt, amit ti szerettek” – idézte Don Bosco, a neves katolikus pedagógus másfél évszázados intelmét.

Szembesülnünk kell azzal, hogy ma nem működik a normatív „én kijelentem, márpedig így van” típusú megközelítés. Ez pedig azt jelenti,

hogy igenis, vitatkozni kell. Hagyni kell, hogy ütközzenek nézetek, hagyni kell, hogy működjön egy demokratikus szemlélet az iskolában, és ettől ne féljenek a pedagógusok. És ez segít abban, hogy a diák legyen kritikus – akár a saját szubkultúrájával szemben is.

Részletesen foglalkozott az előadó a különböző kultúrák, a szubkultúrák, és kiemelten az ifjúsági szubkultúrák jelenségeivel, értékeivel, szocializációs hatásaival. „A hagyományos szocializációs intézmények mint az iskola, a család, az egyházak, stb. meggyengültek az utóbbi évtizedekben, és ezek helyét a szocializációs terepen átveszi a média, a kortárscsoport, az ifjúsági kultúrának a különféle terepei és az ifjúsági szubkultúrák” – hangsúlyozta. Egy kérdésre adott válaszában azonban azt is hozzátette, hogy a szubkultúrákra épülő közösségek többsége még nem jutott el a társadalmi szerepvállalásig.

A társadalmi szerepvállalás, az önkéntesség volt az egyik központi kérdése Galambos Rita **Legyen hozzá közöd! – a demokratikus készségfejlesztés szükségessége a fiatalok szocializáció során** c. előadásának, melynek bevezetőjében hangsúlyozta: társadalmunkban nem csak a felnőttek, hanem a gyerekek, fiatalok is rendszeresen döntési helyzetekbe kerülnek, amelyek kezelésére azonban nem készítjük fel őket, mint ahogy arra sem, hogy mit kezdjenek azzal a szabadsággal, amelybe beleszülettek. A gyerekek ugyan tisztában vannak a jogaikkal, de ez általában nem párosul a kötelességek ismeretével, gyakorlásával, pedig „a demokrácia akkor tud jól működni, ha a szabadságok és a jogok mellé oda tesszük a kötelességeket, és ezt

nagyon világosan megtanítjuk”. Ez az, amiben súlyos mulasztásunk van, mert „mi felnőttek nem tettünk meg mindent az elmúlt húsz évben – bármennyire is sokat tettünk, de mégsem elegendet –, hogy a fiataloknak valami minimális mértékben utat mutassunk a tekintetben, hogy mi az a demokrácia”.

A Demokratikus Ifjúságért Alapítvány (DIA) éppen ezeknek a demokratikus készségeknek a fejlesztését tűzte ki célul, és ebben együttműködik számos oktatási intézménnyel is. Az előadó hangsúlyozta a tapasztalati tanulás jelentőségét, és idézte Deweyt: *„A legnagyobb pedagógiai téveszme az a vélemény, hogy az ember csak azt tanulja meg, amit megtanítanak neki. A mintegy mellékesen elsajátított tartós attitűdök, kedvtelések és ellenszenvek gyakran sokkal fontosabbak, mint a nyelvtanórák, földrajzórák vagy a megtanult történelmi tények. Mert alapvetően ezek az attitűdök számítanak később.”*

Ahhoz, hogy a demokratikus készségeket a fiatalok a gyakorlatban tudják elsajátítani, *helyzetbe kell hozni őket*, el kell hinni róluk, hogy felismerik és meg tudják oldani a problémákat, és ezt velük is el kell hitetni. Az előadó alig titkolt büszkeséggel számolt be arról, hogy programjaik eredményeképpen mérhető módon fejlődött a résztvevő fiatalok önbizalma, problémamegoldó és konfliktuskezelő képessége.

A demokratikus készségek között kiemelt helyet foglal el a társadalmi szerepvállalás, az önkéntesség. A DIA által 2006 óta szervezett

Legyen hozzá közöd! kampányban évről évre egyre több, idén már közel 20000 fiatal vett részt, akik települést szépítettek, falfirkákat takarítottak el, fogyatékosokkal szerveztek közös programokat, játszóteret építettek vagy tartós élelmiszert gyűjtöttek, és ezek csak kiragadott példák. Az angolszász országokban a közösségi szerepvállalás társadalmi elvárás, az érettségire bocsátás feltétele pl. 40 óra közösségi szolgálat – hívta fel a figyelmet Galambos Rita, majd hozzátette: *„Nagyon fontos, hogy nevelőként célunknak tekintsük azt, hogy ne csak okosak, ne csak jól érettségiző, jó szakemberek, stb. legyenek, hanem valami minimális társadalmi érzékenységgel rendelkezzenek, és képesek legyenek valamilyen módon a körülöttük lévő közösségben vagy közösségekben akár változtató tényezőként jelen lenni. És erre nekik óriási igényük van!”*

A tanácskozás kedves színfoltja volt a Mozgalompedagógiai Szakosztály Vasvári Diplomájának átadása. Az elismerést a gyermek- és serdülőszervezetek körében több évtizeden át kifejtett áldozatos nevelőmunkája elismeréséül dr. Alberth Béláné nyugdíjas pedagógus, korábban úttörő csapatvezető és Hajdú-Bihar megyei úttörőelnök vehette át (aki a tanácskozás egyik fő szervezője is volt). A másik kitüntetett, Bagu Balázs bátyú (Kárpátalja) pedagógus, helytörténet- és néprajz-kutató nem tudott részt venni a rendezvényen, de levélben köszönte meg az elismerést, és üdvözölte a tanácskozás résztvevőit.

